

Tantárgy neve: Etikatörténet és ált. etika II. (etikai argumentáció – megértéselméletek és etika)	Tantárgy Neptun kódja: BTEATN02K, BTEATL02K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai
	Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős: Dr. Hell Judit egy. tanár – Dr. Ambrus Gergely, egy. doc.	
Javasolt félév: I./2.	Előfeltétel: BTEATN01K, BTEATL01K
Óraszám/hét: konzultációk	Számonkérés módja: gyj
Kreditpont: 3	Tagozat: N és L
<p>Tantárgy feladata és célja: Az etikatörténet újabb, 19-20.századi problémáinak, irányzatainak bemutatása - a teljesség igénye nélkül - az etikatanári mesterszakra vonatkozó KKK alapján. A cél az, hogy a hallgatók mélyebben megismerjék: a legfontosabb, a klasszikus és a kortárs szerzők által alapvetőnek tekintett erkölcsi értékeket, erénykonceptiókat, erényeket; az erkölcs megalapozási lehetőségével foglalkozó kortárs – Kant utáni - etikai irányzatokat, nézeteket; az erkölcsi argumentáció típusait, a megalapozás. v. igazolás etikai módszereit; a hermeneutikai filozófia etikai vonatkozásait. További cél, hogy mindezzel az elmélet oldaláról hozzásegítsük a jövőbeni etikatanárokat nevelési-oktatási tevékenységükben az értékek tudatos átadására-elsajátíttatására.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: Kortárs – Kant utáni – etikai irányzatok</p> <p>1. <i>Értéketikák:</i> M. Weber, M. Scheler, N. Hartmann, G. E. Moore <i>Klasszikus és új utilitarizmus, ezek bírálatai:</i> J. St. Mill – H. Sidgwick – R. M. Hare – P. Singer, J. J. Smart, J. Harsanyi; J. Rawls, T. M. Scanlon.</p> <p>2. Elv alapú etikák (deontológiai, utilitarista) vs. <i>erényetikák</i>. Az erények reneszansza: az erények természete, erények katalógusai, erények helye a 20. századi modern társadalomban ill. az egyén életében: A. Comte-Sponville, G. Anscombe, A. MacIntyre, (J. Rawls).</p> <p><i>Metaetikák:</i> kognitivisták (naturalisták, intuicionisták), nonkognitivisták (emotivisták, decizionisták), logisták /logikai irány (deontologusok); G. E. Moore, D. Ross, H.A. Prichard; (D. Hume), Ch. L. Stewenson, A. J. Ayer; R. M. Hare.</p> <p>3. <i>Morális argumentációs stratégiák:</i> cselekvéseink és erkölcsi ítéleteink igazolása, megalapozása (hivatkozás a tényekre, érzésekre, lehetséges következményekre, morális kódexre, valamely morális kompetenciára, a lelkiismeretre). A. Pieper, K. Baier, Ph. Foot, R. M. Hare</p> <p><i>Egzisztencialista etikák:</i> S.-P. Sartre, S. de Beauvoir</p> <p>4. <i>Felelősségetikák:</i> H. Jonas, H. Küng, László Ervin</p> <p><i>A hermeneutika etikai mondanivalója;</i> H.-G. Gadamer</p>	
Félévközi számonkérés módja: konzultációkon részvétel, a szakirodalmi tételek folyamatos	

feldolgozása, négy alkalommal a megadott témakörökből szóbeli beszámoló az aláírás megszerzése érdekében

Félév végi gyakorlati jegy:

az érdemjegy megállapításába egyharmad részben számítanak be a félévközi *beszámolók*, kétharmad részben a két megírandó *házi dolgozat* érdemjegye. A beadási határidő a szorgalmi időszak utolsó hete. *Mindkét* területen eredményes teljesítésre van szükség.

50 %-os teljesítés: elégséges (2)

51-70 %-ig: közepes (3)

71-85%-ig: jó (4)

86%-tól: jeles (5)

Kötelező irodalom:

Gadamer, H.-G.: Igazság és módszer, Gondolat, 1984, 221-228.o.

Hársing László.: Irányzatok az etika történetében, Tankönyvkiadó, 2000. (a tematikához kapcsolódó szerzők és irányzatok)

Hell Judit (szerk.) Etika II. Szöveggyűjtemény, Miskolci Egyetem, 2008.

Huoranszki Ferenc. (szerk.): Modern politikai filozófia (T.M. Scanlon, J. Rawls)

Küng H.: Világvallások etikája, Egyházforum, 1994.

László Ervin: Izgalmas idők, Magyar Könyvklub, 1999.

Lányi András – Jávor Benedek (szerk.): Környezet és etika, L'Harmattan, 2005. (H. Jonas, P. Singer)

Lónyai Mária (szerk.) Tények és értékek, Gondolat, 1981. (a tematikához kapcsolódó szerzők szemelvényei)

MacIntyre, A.: Az erény nyomában, Osiris, 1998. X-XIV. fejezet, XVII. fejezet

Pieper, A.: Ethik und Moral. Eine Einführung in die praktische Philosophie, Beck, 1985.108-115.o.és 143-166.o.

Ricken, F.: Allgemeine Ethik, 3. Aufl., Kohlhammer, 1998. 31-44.o., 48-59.o., 215-226.o.

vagy: A. MacIntyre: a Short History of Ethics, Macmillan Pub. 1966. ,Chapt.17-18.

Sponville, A.- C.: Kis könyv, nagy erényekről, Osiris, 2001.

Ajánlott irodalom:

Filozófiai kisenciklopédia (szerk. Bánki Dezső), Kossuth, 1993. (eredeti: J. O. Urmsón – J. Rée, Routledge, 1991.)

Hársing László: Az európai etikai gondolkodás, Bíbor, 2001.(főként a tematikához kapcsolódó szerzőkről írt fejezetek)

MacIntyre, A.: The Nature of Moral Disagreement Today and the Claims of Emotivism, in: A. MacIntyre: After Virtue, 2. Sec. ed., G. Duckworth et Co., 1985.

Pauer-Studer, H.: Einführung in die Ethik, WUV Facultas, 2003., 2., 3., 4., 7. Kapitel
Weber, Max.: Tanulmányok, Osiris, 1998. 7-20.o., 70-126.o.

Tantárgy neve: Morálfilozófiák és személyiségetikák Philosophies of Morality and Ethics of Personality	Tantárgy Neptun kódja: BTEATN05K, BTEATL05K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős: Dr. Nyíró Miklós, egy. docens	
Javasolt félév: tavaszi	Előfeltétel:nincs
Óraszám/hét: 2 (levelező tagozaton konzultációk)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): koll.
Kreditpont: 3	Tagozat: N, L
Tantárgy feladata és célja:	
<p>A kurzus célja az, hogy a morálfilozófia és a személyiségetika egyes típusainak bemutatása és megvitatása során a hallgatók számára érzékletessé váljanak a morális felelősség, magatartási normák, autenticitás, autonómítás, egzisztenciális választás és következmény, lelkiismeret, igazságosság, szolidaritás, stb. problematikái, ahogyan az Én-Te viszony különböző felfogásainak főbb aspektusai is.</p> <p>A személyiségetikai megközelítés sajátosságainak tisztázása végett elsőként az erkölcsfilozófia három különböző tárgyalásmódját – így az értelmező, a normatív, ill. az (ön)nevelő-terápiás megközelítést – jellemezzük; illetve az általános etika, a morálfilozófia és a személyiségetika különbségeit és összefüggéseiket tárgyaljuk. Ezt követően a személyiségetikák/magatartáselméletek eltérő típusait vizsgáljuk meg az azokat képviselő jelentős filozófusok munkássága, s az általuk vázolt paradigmaticus esetek bemutatása révén. Eközben mindvégig hangsúlyt fektetünk az Én-Te viszony különböző megközelítéseinek körvonalazására és összevetésére.</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Az erkölcsfilozófia három megközelítése (értelmező, normatív, (ön)nevelő/terápiás). 2. Az általános etika, a morálfilozófia és a személyiségetika megkülönböztetése és összefüggésük. A személyiségetikai megközelítés sajátosságai. 3. A személyiségetikák/magatartáselméletek három típusa, paradigmaticus eseteik. 4. A kategorikus imperatívusz, s annak szerepe a tettek és morális karakterek vizsgálatában. 5. Kierkegaard személyiségetikai jelentősége: egzisztenciális választás, az etikai stádium jellemzői. 6. Az esetleges személy fogalma, az egzisztenciális döntés és a kettős minőségű reflexió. 7. Nietzsche morálfilozófiai nézetei, s személyiségetikai relevanciája. 8-9. Heidegger és Sartre: egzisztencia és autenticitás. Autonómia és heteronómia a személyiségetika vonatkozásában. 10. Gadamer az Én-Te viszonyról. 11. A Másik támasztotta követelmény és a fenséges, a szép és a szeretet – Levinas. 12. Az interperszonalitás kérdése: Heidegger, Sartre, Gadamer és Lévinas. 13. Derridai dekonstrukció: a Másik követelése – az adás, vendégszeretet és igazságosság etikája. 14. Rorty a személyiség és a közösség esetlegességéről, az erkölcsi kötelességek felosztásáról (a magán- és a közszféra megkülönböztetése fényében), valamint a szolidaritásról. 	
Félévközi számonkérés módja:	
<p>1 db. félév végi házi-dolgozat</p> <p>A házi-dolgozat: előre egyeztetett szakirodalomhoz kapcsolódó tézis; terjedelem és formátum: 5 oldal, Times New Roman, 12-es betűméret (cím, stb. is!), másfeles sorköz,</p>	

folytonos (sorkihagyás nélküli) bekezdések.
beadási határideje: 2014..... május 11, vasárnap, 24 óra
beadás módja: a dolgozatot e-mailhez csatolva is (e-mail-cím: nyiro.miklos@upcmail.hu),
egyúttal nyomtatva is kérem leadni az ME BTK Filozófiai Intézet titkárságán. A házi
esszé értékelése alapján, ha az kiváló, megajánlott kollokviumi jegy szerezhető.

Értékelése:

A kollokviumba a félév végi házi dolgozatra kapott érdemjegy 33%-os arányban számít bele.

A házi-dolgozat értékelése:

aláírás megtagadva: ha a házi-esszé nem érkezik meg határidőre;

elégtelen: a dolgozat a választott téma tekintetében irreleváns tézist ismertet;

elégséges: a dolgozat a választott téma tekintetében releváns tézist ismertet;

közepes: a dolgozat a választott téma tekintetében releváns tézist ismertet, az állítást kellő
értelmezhetőségben fejti ki;

jó: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) ismertet a választott téma
tekintetében valamely releváns tézist, az állítást kellő értelmezhetőségben fejti ki;

jeles: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) ismertet a választott téma
tekintetében valamely releváns tézist, az állítást kellő értelmezhetőségben fejti ki, s azt
érvekkel, példákkal, gondolatmenet-rekonstrukcióval támasztja alá.

Kötelező irodalom:

Részletek a következő kötetekből:

Heller Ágnes: *Személyiségetika*. Osiris, Budapest 1999.

Kant, Immanuel: *Az erkölcsök metafizikájának alapvetése ...* Gondolat, Budapest 1991.

Kierkegaard, Sören: *Vagy-vagy*. Osiris-Századvég, Budapest 1994.

Nietzsche, Friedrich: *Adalék a morál genealógiájához*. Holnap Kiadó, Budapest 1996.

Heidegger, Martin: *Lét és idő*. 2. kiad. Osiris, Budapest 2001.

Sartre, Jean-Paul: *A lét és a semmi*. L'Harmattan, Budapest 2006.

Gadamer, Hans-Georg: *Igazság és módszer*. 2. kiad. Osiris, Budapest 2003.

Lévinas, Emmanuel: *Teljesség és végtelen*. Jelenkor, Pécs 1999.

Derrida, Jacques: *Az idő adománya*. Gond-Cura – Palatinus, Budapest 2003.

Rorty, Richard: *Esetlegesség, irónia és szolidaritás*. Jelenkor, Pécs, 1994.

MacIntyre, A.: *A Short History of Ethics*, (Ch. 16., Kierkegaard- Nietzsche), Macmillan Pub.
Co. New York, 1966.

Ajánlott irodalom:

Nietzsche, Fr.: *A vándor és árnyéka* (részletek N. írásaiból), Göncöl, Budapest, 1990.

Kierkegaard, S. *Írásaiból* (válogatás), Gondolat, Budapest, 1969.

Nietzsche: *Ecce Homo*, Deutscher Taschenbuch Verlag, 2005. / *Zur Genealogie der Moral*,
Reclam, 1988.

Tantárgy neve: Szociáletika	Tantárgy Neptun kódja: BTEATL06K, BTEATL06K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófia
	Tantárgyelem:
Tárgyfelelős (név, beosztás): Lendvai L. Ferenc, emeritus professzor	
Javasolt félév:	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: gyakorlati jegy
Kreditpont: 4	Tagozat: levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: A nagy társadalmi struktúrák (állam, jog, politika, gazdaság) intézményeinek etikai vizsgálata. Jogállam és jogbiztonság, az igazságosság mint a jog mércéje, természetjog vs. pozitív jog. Az alkotmány és a törvények etikai minősítése, emberi jogok és alapvető szabadságjogok. A közjó és a közösség jól-léte, a politikai vezetés erényei és a polgári erények. Globalizáció és multikulturalizmus, faji és nemi diszkrimináció. Kultúrák közötti párbeszéd.</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: 1-3. Individuális és társadalmi etika 4-6. A szociáletika különböző területei 7-9. Társadalomfilozófia és etika 10-12. Politikai filozófia és etika 13-15. Történelemfilozófia és etika</p>	
<p>Félévközi számonkérés módja: zárhelyi dolgozat, beszámoló</p>	
<p>Értékelése: Az anyag 50 %-ának mennyiségi ismerete az elégséges (2) jegyhez elegendő. Az ennél szélesebb és elmélyültebb fölkészültség fokozatai arányosan emelik a jegy értékét.</p>	
<p>Kötelező irodalom: Hell Judit (szerk.): Szociáletika. Szöveggyűjtemény, Miskolc: ME 1996 Feischmidt Margit (szerk.): Multikulturalizmus, Budapest: Osiris 1997 Küng, Hans: Világvallások etikája, Budapest: Egyházforum 1994 + Mendus, Susan: Politics and Morality, Polity Press 2009 vagy Kerber, Walter: Sozialethik, Stuttgart: Kohlhammer 1998</p>	
<p>Ajánlott irodalom: Varga Csaba (szerk.): Jog és filozófia, Budapest: Tempus 1998 Berlin, Isaiah: Négy esszé a szabadságról, Budapest: Európa 1990 Heller Ágnes: Az igazságosságon túl, Budapest: Gondolat 1990 Rawls, John: Az igazságosság elmélete, Budapest: Osiris 1997 + Bok, Sissela: Lying. Moral Choice in Public and Private Life, Vintage 1999 vagy Ruh, Hans – Gröbly, Thomas: Die Zukunft ist ethisch – oder gar nicht, Frauenfeld/CH: Waldgut 2006</p>	

Tantárgy neve: Alkalmazott etika IV. Pedagógiai etika Applied Ethics IV. Pedagogical Ethics /Ethics of Pedagogy	Tantárgy Neptun kódja: BTEATN09K, BTEATL09K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős (név, beosztás): Dr. Hell Judit	
Javasolt félév:	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 10 óra /félév	Számonkérés módja (a/gy/k/b): gyakorlati jegy
Kreditpont: 3	Tagozat: L
Tantárgy feladata és célja: A pedagógiai etika tárgyának három lehetséges meghatározása, részletes kifejtése.	
Tantárgy tematikus leírása: I.témakör :	
<p>A pedagógiai etika mint a morális nevelés elmélete – az erkölcsi normák és értékek közvetítése. Emberi természet – a szabálykövetés egyéni és társas gyökerei. Cselekvéseméleti megfontolások. Szabad akarat és erkölcs kérdésköre.</p> <p>Kultúrák és társadalmak jogi-, erkölcsi- és illemszabályai. Értékek pluralitása, értékkonfliktusok, értéktagadás. Európa mint társadalmi- kulturális integráció: az európai polgárrá nevelés eszménye az iskolában. Nemzetközi egyezmények által szabályozott emberi normák és személyiségi jogok. Gyermejjogok. Korunk erkölcsi kihívásai : kulturális konfliktusok. A fogyasztói magatartás csapdái és lehetséges válaszok.</p> <p>Az erkölcsi ítéletalkotás és a döntési képesség fejlődése a gyermekkor során. Az én, a személyiség és az erkölcsi döntés a felnőtté válás folyamatában. Jellem és személyiség. Az önismeret és az identitás szerepe a helyes döntés képességének kialakulásában.</p>	
II. témakör :	
<p>A pedagógiai etika mint a pedagógiai gyakorlat etikája : az erkölcsi szocializáció – tanítható-e az erkölcs ? A család, az iskola, a média szerepe az erkölcsi szocializációban. Normák, etikus viselkedés az iskolában.</p>	
III. témakör :	
<p>A pedagógiai etika mint a pedagógusi munka etikája : a pedagógusi ethosz, a tanári erények katalógusa, a tantestület hivatás-etikája. Az erkölcsi tartalmak közvetítésnek módja : személyes példa, példakép-állítás, esztétikai nevelés, erényes cselekedetek. Erkölcsi normák és szabályok a tanulók csoportjai körében. Erkölcsi dilemmák és esettanulmányok elemzése.</p>	
Félévközi számonkérés módja:	
Az órák minimum 60%-án, ill. a konzultációkon való részvétel az aláírás megszerzésének feltétele. A kötelező olvasmányok szövegének ismerete, a foglalkozásokon való aktív részvétel. Szemináriumi dolgozat.	
Értékelése:	
Kötelező irodalom: Báthory Zoltán: A közoktatás európai dimenziói. Új Pedagógiai Szemle, 1998/7-8.	

Hársing László: Az emberség útján. Etikai olvasókönyv. Bíbor, 2003.
Kéri Katalin: Pedagógusetika. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996.
Lányi András – Jakab György: Erkölcsi esettanulmányok. AKG Kiadó, 1999.
Oelkers, Jürgen: Nevelésetika. Vince, 1998.
Steiner, Rudolf: A szabadság filozófiája. Édesvíz, é.n.
Vajda Zsuzsanna: A gyermek pszichológiai fejlődése. III: kiad. Gondolat, 2006.

Ajánlott irodalom: Garaczi Imre: Az erkölcsi szocializáció és a személyiség esetlegessége.
Világosság, 2003/5-6
Kamarás István: Pedagógiai filozófia. www.szepi.hu/irodalom/pedagogia
Taylor, Charles: Az elismerés politikája. CaféBábel 21.sz. 1996/3

Tantárgy neve: Szakmódszertan I. Subject methodology I	Tantárgy NEPTUN kódja: BTEATN010K/ BTEATL010K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős (név, beosztás): Dr. Makai Péter, adjunktus	
Javasolt félév: páratlan év, tavasz	Előfeltétel: Általános etika I.
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja (a/gy/k/b): aláírás és kollokvium
Kreditpont: 3	Tagozat: nappali, levelező (etikatanári mesterképzés, páros félév)
A szakmódszertani tanulmányok [I–IV.] feladata és célja: az erkölcs/etika/filozófia tantárgyak tanulásának-tanításának metodológiájához, továbbá e tárgyakkal összefüggő nevelési feladatok ellátásának módszereihez kötődő elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok közvetítése. Olyan háttérrel és keretrel biztosítani a leendő tanítók és tanárok számára, amely lehetővé teszi a tanítást, a tanulást, a tantermi és azon kívüli oktatói-nevelői munka folyamatainak reflektív eszközök segítségével történő értelmezését és fejlesztését.	
Tantárgy tematikus leírása: 01. A tárgy(ak) története, módszertanának fejlődése 02. Kerettantervek – felépítés, tartalom, fejlesztési követelmény 03. Tankönyvek, taneszközök, pedagógiai segédletek 04. Tanítási, tanulásirányítási módszerek 05. Folyamattervezés, megfigyelés, értékelés 06. Tanórán és iskolán kívüli terepek és módszerek 07. Iskolai gyakorlatok és e gyakorlatok kiértékelése	
A kollokviumi vizsgára bocsátás előfeltétele(i): a félévi aláírás megszerzése – aktív részvétel az órák legalább nyolcvan százalékán. A szóbeli vizsga anyagát az előadások és a felsorolt kötelező irodalom tartalma alkotja. Vizsgakövetelmény(ek): a tananyag megfelelő szintű ismerete. / A gyakorlati jegy adásának előfeltétele(i): (α) a félévi aláírás megszerzése (az előírásoknak megfelelő óralátogatás; aktív részvétel a szeminárium közös diskuszióiban); (β) beadandó írásművek [előzetes egyéni egyeztetés szükséges!] – rögzített terjedelmi, tartalmi és formai keretekkel, érvényesítve az alapvető helyesírási, nyelvhelyességi és hivatkozási követelményeket – A végleges gyakorlati jegyet (α) + (β) kiértékelésének függvényében az oktató ajánlja meg.	
Értékelés: kollokvium – a tananyag terjedelmi és tartalmi ismeretének függvényében; gyakorlati jegy az aktív részvétel illetve a kiadott feladatok feldolgozása minőségének a függvényében. [Az érdemjegy javítása esetén a korábbi jegyekkel együtt számolt átlag az irányadó.]	
Kötelező irodalom: Alexandrov Andrea–Fenyődi Andrea–Jakab György: Az erkölcsstan tantárgy útkeresése. In <i>Iskolakultúra</i> . 2015/9. 56–74. Falus Katalin–Jakab György: Változatok adaptációra. In <i>Új Pedagógiai Szemle</i> . 2002/1. 25–37. Falus Katalin: Az emberismeret és etika tantárgy hazai helyzetéről a nemzetközi tapasztalatok tükrében. In <i>Új Pedagógiai Szemle</i> . 2002/7–8. 53–70. Homor Tivadar (szerk.): <i>Az etikatanítás gyakorlata</i> . Budapest, 2003, Krónika Nova. Homor Tivadar: Az embertan- és etikatanítás helyzete a tantervi szabályozás tükrében. In <i>Iskolakultúra</i> . 2008/3–4. 137–147. Uő. Korszerűség az erkölcsstan, etika tanításában. In	

Iskolakultúra. 2015/10. 127–138.

Pálvölgyi Ferenc: *Az erkölcsi nevelés új perspektívái*. Budapest, 2014, L'Harmattan–Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola.

Új Pedagógiai Szemle. 2012/4–6. 52–133. [Erkölcsi nevelés és etikaoktatás (írások)]

Vajda Zsuzsanna: *Emberismeret az iskolában*. In *Iskolakultúra*. 1998/12. 77–86.

Ajánlott irodalom

Robert Fisher: *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és erényekről*. Budapest, 2008, Műszaki Kiadó. Uő. *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni történetekkel*. Budapest, 2008, Műszaki Kiadó.

Földes Petra: Tanárok az emberismeret és etika tanításáról. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2002/7–8.

Felicity Haynes: *The Ethical School*. London–New York, 1998, Routledge.

Jelenits István: Időszerű gondolatok az erkölcsi nevelésről. In *Vigilia*. 2000/1. 23–30.

Kereszty Zsuzsa (szerk.): *Tanári kézikönyv a szociális kompetenciák fejlesztéséhez. 1–12. évfolyam*. Budapest, 2008, SuliNova. [Kereskedelmi forgalomba nem hozható szakanyag, amelyhez szorosan kötődik a *Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák* című programcsomag.]

Kozéki Béla: *Moralitás, jellemfejlesztés*. Budapest, 1987, Tankönyvkiadó.

Hans Mendl: Vallás- és etikaoktatás Németországban. In *Távlatok*. 2004/10. Melléklet. 66–78.

Jürgen Oelkers: *Nevelés etika*. Budapest, 1998, Vince Kiadó.

Szekszárdi Júlia–Tusa Cecília: Osztályviták erkölcsi dilemmákról. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2006/7–8. [online]

Szekszárdi Júlia: A konfliktuskezelés gyakorlata. In *Új Pedagógiai Szemle*. 2001/5. [online]

Thorday Attila: Hittan- és etikaoktatás a magyarországi iskolákban. In *Távlatok*. 2004/10. Melléklet. 54–65.

Tóth Edit–Kasik László: A szociális kompetencia fejlesztésének főbb koncepciói és a pedagógusok szerepe a fejlesztésben. In Zsolnai Anikó–Kasik László (szerk.): *A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai*. Budapest, 2010, Nemzeti Tankönyvkiadó. 163–183.

Váriné Szilágyi Ibolya (szerk.): *Az erkölcs a néző és a cselekvő szemszögéből*. Budapest, 1994, Scientia.

Tantárgy neve: Szakmódszertan IV. Iskolai gyakorlat Methodology IV. Teaching practice	Tantárgy Neptun kódja: BTEATL13K, BTEATL13K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős (név, beosztás): D Hell Judit egyetemi tanár	
Javasolt félév:	Előfeltétel:
Óraszám/hét: 60 ó /félév	Számonkérés módja (a/gy/k/b):gy
Kreditpont: 3	Tagozat:L
Tantárgy feladata és célja: (3–4 mondatban összefoglalva)	
Tantárgy tematikus leírása: A pedagógia folyamat szervezése. Az órákhoz felhasználható források, etikai problémák bemutatása. Tanmenetek és óratervek. Óratípusok. Az óra típusai és az etikai reflexió fejlesztésének lehetséges összefüggései. A tananyag és a tanórák szervezése. A tananyag feldolgozásának hatékony módszerei. Szemléltetési eszközök és oktatástechnológia. A számonkérés és értékelés írásbeli és szóbeli formái. Tanórán kívüli tehetséggondozás. A hallgató ismerje meg a korszerű pedagógiai módszereket: a frontális osztálymunkát, a kooperatív technikákat, a projekt-módszert, a differenciált csoportmunka és a vitairányítás módszerét.	
Félévközi számonkérés módja: A hallgatók megismerkednek a pedagógiai, tanítási folyamat részleteivel, továbbá az érettségi követelményekkel, feladatlapokkal. Jártasságra tesznek szert a különböző pedagógiai, oktatási módszerek alkalmazásában, amelyek az etikai kompetenciák elsajátításához, az etikai reflexió tudatossá tételében szükségesek. Megismeri az iskola működéséhez szükséges dokumentumokat.	
Értékelése: A hallgató igazolja, hogy ismeri az etika érettségi követelményeit és járatos a különböző pedagógiai - tanítási eszközök alkalmazásában. Etikaórákat tart középiskolai korosztálynak.	
Kötelező irodalom: - Az emberismeret, etika érettségi vizsga általános követelményei www.om.hu - Pethőné Nagy Csilla: Módszertani kézikönyv, Korona Kiadó, Bp., 2007. - <i>Az etikatanítás gyakorlata</i> . Szerk.: Homor Tivadar, Bp., Krónika Nova, 2003. - Homor Tivadar: <i>Hogyan tanítom az etikát?</i> Új Pedagógiai Szemle, 2002. 07. 08. - Földes Petra: <i>Tanárok az emberismeret és etika tanításáról</i> . Új Pedagógiai Szemle, 2002. 07. 08. - Berán Ferenc: <i>Az etikaoktatás kérdései</i> . Vigília, 2003/5	
Ajánlott irodalom:	

Tantárgy neve: Egzisztencializmus és posztmodernizmus Existentialism and postmodernism	Tantárgy Neptun kódja:, BTEATN06V, BTEATN06V, BTFITL05K
	Tantárgyfelelős intézet: Filozófiai Intézet
	Tantárgyelem: K
Tárgyfelelős: Dr. Nyíró Miklós, egy. docens	
Javasolt félév: páratlan év tavasza	Előfeltétel:-
Óraszám/hét: 2	Számonkérés módja: aláírás, gyakorlati jegy
Kreditpont: 3	Tagozat: L
Tantárgy feladata és célja:	
<p>A kurzus keretében a posztmodernizmus problematikáját, s néhány jelentős képviselőjének főbb témáit tekintjük át. Ehhez – a posztmodernitás tárgyalásának vonatkoztatási ellenpontjaként – először a modernitás Habermas által nyújtott vázlatát tárgyaljuk, majd az ún. kritikai gondolkodás totalizálódásának érintésével vezetjük be a hermeneutika, a dekonstrukció és a neopragmatizmus egy-egy kiemelkedő alakja felvilágosodás-kritikájának tárgyalását.</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>A kurzus keretében a posztmodernizmus problematikáját, s néhány jelentős képviselőjének főbb témáit tekintjük át. Ehhez – a posztmodernitás tárgyalásának vonatkoztatási ellenpontjaként – először a modernitás Habermas által nyújtott vázlatát rekonstruáljuk, a következő fő pontokra összpontosítva: modernség, időtudat és racionalitás összefüggései; a szubjektivitás elve, meghasonlás és a felvilágosodás dialektikája; a modernség diskurzusának napirendi pontjai; a szubjektumfilozófia határai, s a habermasi kiút: a kommunikatív ész. — Ezt követően az ún. kritikai gondolkodás totalizálódását követjük nyomon Horkheimer és Adorno felvilágosodás-kritikájában, hangsúlyozva felvilágosodás és mítosz összefüggését (az Odüsszeia-értelmezés kapcsán), az ún. instrumentális ész fogalmát, s annak az önfenntartás, a tudomány, az erkölcs és a kultúripar tekintetében megfogalmazott következményeit. — A kurzus hátralévő részében a hermeneutika, a dekonstrukció és a neopragmatizmus egy-egy kiemelkedő alakja felvilágosodás-kritikáját tárgyaljuk. Érintjük a gadameri hermeneutika korrektívum-szerepét; Derrida írás-fordulatát, az ún. fonó- és logocentrizmus felett gyakorolt kritikáját, struktúra-, játék- és jel-elméletét. Végül Rorty anti-reprezentacionalizmusának következményeit tárgyaljuk, kitérve az ironikus individuális autonómia, a racionalista-irracionalista társadalomképek kritikája – a magán- és közszféra megkülönböztetésének elve, a képzelőerő szerepe és az ún. irodalmi kultúra felemelkedése kérdéseire.</p>	
<u>Ütemezés:</u>	
1. Bevezetés	
I. Habermas a modernitásról	
2. A modernség időtudata és szükséglete a magában megbizonyosodásra + Kitérő Benjamin történetfilozófiai nézeteire (FDM 7-15 + 16-24)	
3. Hegel modernségfogalma + Kitérő Schiller leveleire az ember esztétikai neveléséről (FDM 25-41 + 42-45)	
4. Három távlat: baloldali és jobboldali hegelianusok, Nietzsche + Kitérő a termelésparadigma elavulására (FDM 46-65 + 66-72)	
5. Egy másik kiút a szubjektumfilozófiából – a kommunikatív ész szemben a szubjektumközpontú ésszel (FDM 241-265)	

6. Egy befejezetlen projektum – a modern kor
7. A metafizika utáni gondolkodás motívumai

II. Posztmodernizmus és a felvilágosodás: ész és mítosz, szó és jel, játék és struktúra, esetlegesség és institucionalizmus

8. Horkheimer - Adorno: *A felvilágosodás dialektikája*
9. Gadamer: hermeneutika mint a felvilágosodás korrektívuma
10. Derrida: *Grammatológia*
11. Derrida: a struktúra, a jel és a játék dekonstrukciója
12. Rorty: Posztmodern burzsoá liberalizmus
13. Rorty: Habermas és Lyotard a posztmodernitásról
14. Összefoglalás

Félévközi számonkérés módja:

2 db. félévközi prezentáció (egy-egy a két blokkból); 1 félév végi házi-dolgozat

A prezentáció: előre egyeztetett szakirodalom feldolgozása és logikus bemutatása; időtartama 15 perc. Ismertetendő: 1) a szakirodalom által megválaszolni kívánt fő kérdés; 2) a válaszkísérlet főbb lépései, ezek egymásra következésének logikája, az írás felépítésének szerkezete; 3) a válaszkísérlet fő tézisei az írás fő kérdése tekintetében; 4) a felmerülő alkérdések; 5) a válaszkísérlet tézisei az egyes alkérdések tekintetében.

Értékelése:

A prezentációk értékelése:

aláírás megtagadva: ha nem történik meg a prezentáció;

elégtelen: ha nem teljesül a fent felsorolt „ismertetendők” 1. és 2. pontja;

elégséges: ha az „ismertetendők” 1. és 2. pontja teljesül, a többi azonban nem;

közepes: ha az „ismertetendők” 1-3. pontja teljesül, a többi azonban nem;

jó: ha az „ismertetendők” 1-4. pontja teljesül, az 5. azonban nem;

jeles: ha az „ismertetendők” 1-5. pontja teljesül.

A házi-dolgozat értékelése:

aláírás megtagadva: ha a házi-esszé nem érkezik meg határidőre;

elégtelen: a dolgozat a választott téma tekintetében irreleváns tézist ismertet;

elégséges: a dolgozat a választott téma tekintetében releváns tézist ismertet;

közepes: a dolgozat a választott téma tekintetében releváns tézist ismertet, az állítást kellő értelemzhetőségben fejti ki;

jó: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) ismertet a választott téma tekintetében valamely releváns tézist, az állítást kellő értelemzhetőségben fejti ki;

jeles: a dolgozat két szakirodalmat feldolgozva (hivatkozásokkal) ismertet a választott téma tekintetében valamely releváns tézist, az állítást kellő értelemzhetőségben fejti ki, s azt érvekkel, példákkal, gondolatmenet-rekonstrukcióval támasztja alá.

A gyakorlati jegy a két prezentáció (30-30%-os súllyal számítva) és a házi dolgozat (40%-os súllyal számítva) érdemjegyeiből összeálló jegy. Ha ezek bármelyike elégtelen, a gyakorlati jegy is elégtelen.

Kötelező irodalom:

Derrida, Jacques: *Grammatológia*, Szombathely: Életünk Szerk. / Párizs: Magyar Műhely, 1991, 29-46.

- : „A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diskurzusában”, In: Bókay A., Sári L., Szamosi G., Vilcsek B. (szerk.): *A posztmodern irodalomtudomány kialakulása*. Osiris, Budapest, 2002.
- Gadamer, Hans-Georg: *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlat*. Budapest, Osiris 2003². Részletek = uő.: *Wahrheit und Methode. Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik*. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1960; 3. kiad. 1972.
- Habermas, Jürgen: *Filozófiai diskurzus a modernségről: tizenkét előadás*, Helikon Kiadó, 1998. = uő.: *Der philosophische Diskurs der Moderne: Zwölf Vorlesungen*, Suhrkamp, 1985 = FDM
- : „Egy befejezetlen projektum – a modern kor”. In. *A posztmodern állapot*, Budapest: Századvég-Gond, 1993, 151-178.
- : „A metafizika utáni gondolkodás motívumai”. In. *A posztmodern állapot*, Budapest: Századvég-Gond, 1993, 179-212.
- Horkheimer - Adorno: *A felvilágosodás dialektikája*, Budapest: Gondolat-Atlantisz, 1990.
- Rorty, Richard: „Posztmodern burzsoá liberalizmus”, in. *A posztmodern állapot*, Budapest: Századvég-Gond, 1993, 213-223.
- : „Habermas és Lyotard a posztmodernitásról”, in. *A posztmodern állapot*, Budapest: Századvég-Gond, 1993, 224-250.

Ajánlott irodalom:

- A francia Nietzsche-recepció*. Athenaeum. 1992. I. kötet. 3. füzet. T-Twins és Tipog. Kft.
- Bernstein, Richard: “The Constellation of Hermeneutics, Critical Theory and Deconstruction,” in. Dostal, R. (szerk.): *The Cambridge Companion to Gadamer*, Cambridge University Press, 267-282.
- Brandom, Robert (ed.): *Rorty and his Critics*. Blackwell, Malden-Oxford, 2000.
- Orbán Jolán: *Derrida írás-fordulata*. Jelenkor, Pécs, 1994.